

»Mer dialekter åt folket!«

En fallstudie av kommentarer om dialekt på sociala medier

Av Sanna Skärlund

Abstract

This article investigates social media users' attitudes towards Swedish dialects. It presents an analysis of 778 comments from Facebook and TikTok reacting to five short videos featuring a girl speaking a dialect typical of Värmland on Swedish national television. The analysis reveals that most comments express positive evaluations, describing the dialect as *underbar* 'wonderful', *härlig* 'lovely' and *fantastisk* 'fantastic'. Many users also share emotional reactions, such as joy and affection for dialect use, and a desire for greater representation of dialects in Swedish media. Negative comments are few, and typically label the dialect as ugly. The Värmland dialect is frequently compared to the Scanian dialect, which tends to receive more critical assessments. These findings are discussed in relation to previous research on dialect attitudes and folk linguistics. It is noted that, despite widespread appreciation for dialects, this positive sentiment is not reflected in actual language use, as Swedish dialects continue to shift toward standardisation. In the article, this discrepancy is discussed in light of prevailing language ideologies and implicit attitudes toward dialect use.

Keywords: dialect, attitudes, social media, folk linguistics, language ideologies.

1. Inledning

I ett av TV4:s barnprogram våren 2023 fanns ett ovanligt inslag: en flicka som talade värmländsk dialekt. Hennes talspråk var ibland så avvikande ifrån standardspråket att övriga barn som deltog i programmet inte alltid förstod vad hon sa. Ett exempel på hur det kunde låta när flickan, som jag hädanefter valt att kalla Alice, var med i programmet är följande, av mig transkriberade, citat:

Sanna Skärlund, Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet. – Centre for Languages and Literature, Lund University. <https://orcid.org/0000-0003-2621-1204>. sanna.skarlund@nordlund.lu.se

Skärlund, Sanna, 2026: »Mer dialekter åt folket!« En fallstudie av kommentarer om dialekt på sociala medier. I: *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 2024–25 (147–148), s. 107–135. – Skärlund, Sanna, 2026: "More Dialects for the People!" A Case Study of Social Media Comments on Dialect. In: *Swedish Dialects and Folk Traditions* 2024–25 (147–148), pp. 107–135. – DOI: <https://doi.org/10.69824/svilm.147.32389>

Denna artikel publiceras under villkoren i Creative Commons-licensen CC BY 4.0, som tillåter användning, spridning och reproduktion i vilket medium som helst, förutsatt att originalverket är korrekt citerat. – This article is published under the conditions given in the Creative Commons license CC BY 4.0, which allow use, distribution and reproduction in any medium, provided that the original work is cited correctly.

Forskningsartikel. Denna artikel har genomgått dubbelblind referentgranskning. – Original research article. This article has undergone double-blind peer review.

© 2026 författaren. – © 2026 the author.

Det är lite spännande å inte liksom vete vad som händer framåt. Men ändå vill man ju liksom veta, man är ju nyfiken om det händer nöe liksom i möra eller nöe. Fast det är lite gött också ifall det inte händer nåt rolit i möre, då vaknar man öpp liksom och bara tror att det händer nöe fast det inte händer nöe, så det är gött.

I citatet syns ord som uttalas på ett sätt som avviker från standardsvenska: *vete* ('veta'), *nöe* ('något'), *i möra* ('i morgon'), *öpp* (upp) och *gött* ('gott, bra, kul'), även om Alice samtidigt blandar sådana mer dialektala uttal med standardvarianter som *veta*.

Ett annat av barnen som deltog i programmet beskriver i ett tv-avsnitt Alices dialekt på följande sätt: »Alices dialekt är jättehärlig. Det är såhär vissa ord är typ exakt likadana och vissa ord är såhär, som hon säger ju blåbbär och vi säger blååbär. Då får man lära sig lite eh värmländska.» Och det var inte bara övriga barn i programmet som tyckte att Alices dialekt var härlig. Det skrevs flera artiklar om Alice i värmländska lokaltidningar i vilka hon framställdes som »en viral succé» och en »dialektsuccé» med sin breda värmländska (Liljegren 2023, Melin Segerpalm 2023), och hon fick också vara med i TV4 och ge exempel på dialektala ord (TV4 Efter fem 30 januari 2023).¹

I den här artikeln vill jag visa hur människor på sociala medier reagerar på att någon talar tydligt dialektalt i tv. Termen *dialekt* ska här inte tolkas som det som inom äldre språkforskning har kallats genuin, traditionell eller lokal dialekt – ett språk som avviker från standardspråket på samtliga språkliga nivåer – utan på det mer inkluderande sätt som ordet används av språkbrukarna själva i det material jag har analyserat, nämligen som en från standardsvenska avvikande varietet av svenska i vilken Alices sätt att uttrycka sig ingår (jfr Svahn 2003). Svahn och Nilsson (2014 s. 253 f.) beskriver hur dialektutjämning har gjort det mindre relevant att använda ordet *dialekt* med den i äldre svensk dialektforskning gängse innebörden och menar att ordets betydelse idag snarare kan definieras som »en varietet [som] på ett övergripande plan har en från standardspråket avvikande prosodi samt innehåller en eller flera traditionellt dialektala varianter, främst fonologiska» (se vidare diskussionen i Svahn & Nilsson 2014 kap. 2 och 11). Utifrån de ovan angivna exemplen på avvikande uttal i Alices talspråk förefaller hennes språk kunna inkluderas i en sådan förståelse av ordet *dialekt*. Hennes varietet skulle däremot knappast inbegripas i det som tidigare har räknats som genuin dialekt, eftersom skillnaderna i relation till standardspråket, trots de reaktioner som hennes medverkan på tv väckte, knappast är tillräckligt stora.

Syftet med den här artikeln är att redogöra för de reaktioner som värmländska Alices talspråk gav upphov till bland användare av de sociala medi-

¹ Även om programmet är känt och all information som artikeln baseras på finns fritt åtkomlig på nätet har jag valt att inte nämna programmets namn och byta ut flickans namn mot det namn som var vanligast bland flickor födda samma år som hon, av hänsyn till att flickan, även om hon medverkat i svenska medier, antagligen inte räknat med att figurera som ett exempel i en forskningsartikel.

erna TikTok och Facebook, med målet att jämföra de attityder som framkommer på sociala medier med de slutsatser som har dragits i tidigare studier av åsikter om svenska dialekter.

I Sverige har attityder gentemot olika regionalt avgränsade språkliga varieteter oftast analyserats utifrån informanternas svar på enkätfrågor (t.ex. Bolek Radovani 2000, Svensson 2023) och/eller utgått från samma material som använts för att analysera hur dessa språkliga varieteter tar sig uttryck, nämligen intervjuer med talare av varieteten (t.ex. Eriksson 2005, Greggas Bäckström 2011, Teinler 2016, Nilsson & Nylund Skog 2019, Bijvoet & Senter 2021, Jansson 2023). För den som är intresserad av språkattityder finns idag emellertid goda möjligheter att studera material som tillkommit helt utan forskarens medverkan (jfr Bijvoet 2024 s. 95). En inledande hypotes som fungerat som utgångspunkt för studien är att det i sociala medier kommer att finnas många negativa, nedvärderande och kanske raljanta kommentarer om såväl Alices dialekt som andra dialekter och dialekttalare. Distansen till den omtalade, liksom den anonymitet som sociala medier kan (men inte måste) tillåta skribenter att gömma sig bakom, kan nämligen möjliggöra ett språkbruk som inte skulle anses acceptabelt i andra sammanhang.² Jag antog därmed att de attityder som framkommer i kommentarsfält på sociala medier tydligt skulle skilja sig från de språkattityder som rapporterats i undersökningar i vilka intervjuer eller enkäter använts som metod. Som framgår av resultatredovisningen nedan visade sig emellertid denna hypotes inte alls stämma med vad jag fann i materialet, där de flesta tvärtom till största delen uppvisade en mycket positiv attityd gentemot Alices språkbruk.

I det följande presenterar jag först i avsnitt 2 några slutsatser som framkommit i tidigare forskning om dialekttalares attityder till såväl den egna dialekten som andra svenska dialekter. Därefter redogörs i avsnitt 3 kortfattat för de två teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för undersökningen: språkattitydforskning och folklingvistik. I avsnitt 4 beskriver jag det material och den metod som undersökningen utgår ifrån. Eftersom jag för analysen av kommentarerna från sociala medier använder mig av verktyg från appraisal-systemet (Martin & White 2005) ingår också en kort presentation av detta i avsnittet. Avsnitt 5 presenterar resultatet av studien i fem delar. Sist i artikeln, i avsnitt 6, diskuteras några av de slutsatser som kan dras av undersökningen.

2. Tidigare forskning om attityder till dialekter

Bockgård och Nilsson (2011 s. 15 f.) beskriver hur många svenska dialektstudier behandlar de gamla, traditionella dialekterna och utgår från äldre arkiv-

² Som jämförelse kan nämnas de diskussioner om incel-kulturer och hur sociala medier göder hot och hat som pågått under senare år (se t.ex. Fernquist et al. 2020, Europeiska kommissionen 2021).

material, med fokus på dialekten som språkligt system. Den sociolingvistiskt inriktade dialektforskning som inleddes med Labovs (1963) undersökning av språksituationen på Martha's Vineyard har emellertid också haft flera efterföljare, varav Nordbergs Eskilstunastudie var en av de första (se t.ex. Nordberg 1985). En del av dessa svenska undersökningar behandlar dialektens roll för identitetsskapande (t.ex. Gunnarsdotter Grönberg 2004, Greggass Bäckström 2011, Palmén 2014, Svahn 2020). I sådana studier ses identifikation med lokalsamhället respektive en vilja att flytta från orten vanligen som avgörande för hur dialektalt unga människor idag talar. Det finns emellertid också undersökningar som tyder på att sambandet inte alltid är entydigt mellan lokalanknytning och en högre grad av dialektalitet respektive mobilitet och standardspråkighet: den interindividuella variationen kan vara stor och platsanknytning bakåt i tiden mer avgörande än framtidsplaner för ungdomars dialektanvändning (Horn 2025 s. 229 ff.).

Också attityden till den egna dialekten hänger ofta ihop med såväl identifikation som flyttbenägenhet. För den som vill avlägsna sig från platsen kan dialekten bli en symbol för någonting oönskat, och att frigöra sig från den därmed bli ett sätt att frigöra sig från den plats där dialekten talas (t.ex. Eriksson 2005). Avståndstagandet från dialekten handlar dock inte nödvändigtvis om geografisk mobilitet; fenomenet har också diskuterats som en form av mental mobilitet, där avsaknad av dialekt används som ett bland flera livsstilsval för att signalera tillhörighet till en annan plats (Monka 2013).

Det finns emellertid också undantag från detta generella samband mellan flyttbenägenhet och en negativ attityd till den lokala dialekten. Nilsson och Nylund Skog (2019 s. 217) konstaterar att deras informanter i Torsby (Värmland) och Edsbyn (Hälsingland) skiljer sig åt på den här punkten: i Torsby är talandet av dialekt associerat med att stanna på platsen och att vilja flytta ifrån Torsby är förknippat med ett avståndstagande från dialekten. Tvärt emot detta förväntade mönster är emellertid personer som säger sig vilja flytta från orten i Edsbyn samtidigt positiva, eller i alla fall neutralt inställda, till den lokala dialekten. Det är möjligt att dessa skillnader hänger ihop med att dialekten i Torsby anses vara en viktigare aspekt av lokalsamhället. Värmland beskrivs till och med som ett eget land och värmlänningar som ett eget folkslag av ett par av informanterna (Nilsson & Nylund Skog 2019 s. 218 f.).

En annan viktig forskningsgren, vilken delvis överlappar med den som analyserar dialektens betydelse för identitetsskapande, är de studier som fokuserar på hur dialekter förändras över tid (se t.ex. Sundgren 2002, 2019, Svahn & Nilsson 2014). Nilsson (2015 s. 168 ff.) påpekar att just förändring vanligen är i fokus i sociodialektologiska studier, kanske åtminstone delvis som en reaktion på den traditionella dialektologins sätt att beskriva dialekten som ett stabilt språkssystem. En övergripande slutsats som har kunnat dras av dessa undersökningar är att svenska dialekter har utjämnats över tid, både i förhållande till varandra och i relation till standardspråket (t.ex. Bockgård & Nilsson 2011 s. 19, Svahn & Nilsson 2014, Horn 2019, Magnusson Petzell

& Nilsson 2015, jfr dock också Nilsson 2015 som visar att dialekten i Torsby är oväntat stabil).

Parallellt med denna pågående dialektutjämning förefaller det dock som om dialekternas status, möjligen lite oväntat, har uppvärderats. Idag får dialekter ta större plats i svenska medier än de gjort tidigare under 1900-talet, och programledare på tv och radio tillåts tala ett språk med viss dialektfärgning, vilket konstaterades redan i utredningen *Mål i mun*, som påpekade att »toleransen inom bl.a. etermedierna mot dialekter förefaller att ha ökat under senare år» (Kommittén för svenska språket 2002 s. 174). I en avhandling som behandlar människors syn på dialekt i Uppland redogör Teinler (2016 s. 44, 54) för hur samhällets inställning till hotade språk har förändrats, från mycket negativ till positiv (jfr också Wingstedt 1998 kap. 2). Hon antar att detta också gäller dialekter och betonar det paradoxala i att dessa två motsatta rörelser existerar samtidigt: trots att inställningen till dialekter har blivit mer positiv minskar användningen av dessa dialekter. Dialektforskaren Henrik Rosenkvist förklarar i en artikel i *Språktidningen* den ökade statusen hos dialekter med att dessa idag har blivit »tama och ofarliga» och nuförtiden sällan utgör ett hot mot kommunikationen (se Svensson 2023). Han beskriver också dialekternas ökade anseende som ett trendbrott som skett relativt nyligen.

Den ökade status som Rosenkvist nämner för dialekternas del gäller dock möjligen inte i samma utsträckning skånska dialekter. Även om det är svårt att föreställa sig att en skånsk nyhetsuppläsare skulle kunna orsaka en lyssnarstorm idag, händer det fortfarande att skånsktalande mediepersoner som Elaf Ali och Björn Ranelid får klagomål som rör dialekten (se Moreno 2019, Ranelid 2019). Bijvoet berättar hur de språkvårdare på SR som hon intervjuat anger att många stör sig på skånska röster i radio och att en vanlig kommentar från allmänheten är »Är det numera ett krav att tala skånska för att kunna få en anställning på SR?» (Bijvoet 2020 s. 45, i fotnoten). Att just skånska av många uppfattas ta mer plats i media idag än tidigare, och att detta inte alltid ses som någonting positivt, märks också på reaktionen hos informanterna i Teinlers (2016) studie när dessa diskuterar dialekt i media. I ett av hennes inspelade samtal uttalar sig tre kvinnor i åldersgruppen 65+ om andelen skånska på tv: »Vera: Nej jag tycker dom pratar så mycket dialekt i teven, nästan alla pratar ju skånska och det förstår man inte. Viola: Det tycker jag, det retar mig lite. Valborg: Mig med» (Teinler 2016 s. 256 f.). Att det är just skånska som uppmärksammas av informanterna är knappast en slump. I äldre attitydundersökningar är skånska den mest ogillade dialekten (Loman 1973 s. 40, Andersson 2001 s. 139 f., Bolfek Radovani 2000 s. 98 f.). Och de negativa åsikterna om skånska verkar hålla i sig över tid. Teinler (2016 s. 236) nämner att skånska är den enda dialekt som värderas negativt av informanter i alla åldrar i mer än en av de intervjuade grupperna och även Janssons (2023 s. 154) informanter i Värmland värderar skånska lägst bland svenska dialekter, tillsammans med stockholmska. Skånska och rikssvenska

nämns dessutom som mindre populära varieteter av talare i Edsbyn, och skånska är inte heller omtyckt av boende i Torsby (Nilsson & Nylund Skog 2019 s. 223).

Det trendbrott från önskad till omhuldad som Rosenkvist nämner gäller möjligen inte heller den värmländska dialekten, men av en annan anledning. Jansson (2023 s. 150) menar nämligen att dialektalt språkbruk i Värmland »länge har haft hög kulturell och social status».³ Bland Janssons värmländska informanter är det ofta den egna dialekten som framhålls som den vackraste, även om också göteborgska återkommande nämns som en vacker dialekt. Även Torsbyborna i studien av Nilsson och Nylund Skog (2019 s. 223) beskriver värmländskan som sin favoritdialekt, medan boende i Edsbyn föredrar norrländskan. Såväl dalmål som värmländska och göteborgska omtalas också positivt i mer än en intervju av de uppländska talarna i Teinlers undersökning (Teinler 2016 s. 236).

Samtidigt som den egna dialekten i intervjuer gärna värderas högt tycks det i vissa fall finnas ett kluvet förhållande till den, inom sociolingvistiken beskrivet som en motsättning mellan status och solidaritet respektive mellan öppen och dold prestige (jfr Sundgren 2024 s. 58f, Bijvoet 2024 s. 89 f.). De gymnasieungdomar som Jansson (2023) intervjuat uttrycker sig visserligen positivt om den egna värmländska dialekten, men kontrasterar den samtidigt mot vad som beskrivs som ett *fint* språk, vilket betecknas med ord som *rent* och *ordentligt* (Jansson 2023 s. 159). Exakt vad som utgör ett sådant *fint* språk framkommer inte i informanternas diskussioner, men Jansson (2023 s. 157) drar slutsatsen att det sannolikt är ett mindre dialektalt färgat språkbruk som avses, eftersom det verkar fungera som en motpol mot den värmländska som de själva säger sig tala. Informanterna i Janssons (2023) undersökning förefaller därmed orientera sig mot den standardspråksideologi som Bijvoet (2020 s. 18) beskriver som existerande i många samhällen, genom vilken språkbrukare ser standardversionen av det språk de talar »som en självklar norm för bra och korrekt språk, och som normativ referenspunkt för alla andra varieteter av samma språk». Även i studien av Nilsson och Nylund Skog (2019 s. 221) beskriver en informant från Torsby dialektutjämning som att språket genomgår en »förfining»: »det blir en förfining med tv och all media och det här förfinar oss i dialekten men det är synd.» Att ett mer standardnära språk omtalas som ett finare sätt att tala syns inte enbart i forskning om dialekter. Liknande resonemang förekommer i det material från mångspråkiga förorter som Bijvoet och Senter (2021) har analyserat. I deras material kontrasterar informanterna (förorts)slang mot »rikssvenska» och beskriver att tala standardnära som att »spela fin» (Bijvoet & Senter 2021 s. 176).

³ Jfr Bruce (2010 s. 18), som nämner att talare av dalmål och värmländska verkar vara mer positivt inställda till den egna dialekten än vad talare från andra delar av Sverige är till sina dialekter.

3. Språkattityder och folklingvistik

Den undersökning av människors reaktioner på Alices dialekt som presenteras här anknyter dels till forskning som rör språkattityder (t.ex. Bijvoet 2024), dels till det forskningsfält som brukar benämnas folklingvistik, inom vilket vanliga språkbrukares uppfattningar om språk och deras kategoriseringar, beskrivningar och benämningar ifråga om olika sorters språkbruk analyseras (se t.ex. Bijvoet & Fraurud 2015, Teinler 2016).

Bijvoet (2024 s. 87) beskriver hur forskningen om språkattityder kom igång på 1960-talet inom dialektologin och sociolingvistik, och senare också spreds till forskningen om tvåspråkighet och andraspråksinläring.⁴ Attitydbegreppet är emellertid inte helt lättdefinierat, vilket väl delvis har att göra med att attityder »är svårångade fenomen; de finns inuti huvudet på oss» (Bijvoet 2024 s. 86). En välanvänd definition är den som Garrett hänvisar till i boken *Attitudes to language* (2010 s. 19): »a learned disposition to think, feel and behave toward a person (or object) in a particular way». Garrett (2010) betonar att denna definition tydliggör att attityder inte enbart handlar om våra känslor inför attitydobjektet, utan också om våra tankar och föreställningar om det attityden gäller, liksom om vårt handlande inför det. Han beskriver också attityder mer kortfattat som »an evaluative orientation to a social object of some sort» (Garrett 2010 s. 20). När det »sociala objekt» som attityden avser är någon form av språkbruk kan attityden sålunda beskrivas som »människors inställning till språkliga företeelser av olika slag» (Bijvoet 2020 s. 11).

Attityder gentemot språk kan röra alla språkliga nivåer (Bijvoet 2013 s. 129). De kan inbegripa såväl rent språkliga aspekter, t.ex. attityder till enskilda språkljud (»uttal med bakre R låter fult»), ord och konstruktioner (»framstjärt är ett hemskt ord», »att säga jag såg han låter bonnigt»), som åsikter om mer övergripande samhällsliga förhållanden som har med språk att göra, t.ex. språklagstiftning och språkpolitiska riktlinjer (»det är viktigare att barn lär sig engelska än franska»).

Svårigheterna med att komma åt människors åsikter om språk diskuteras ofta i attitydstudier, eftersom möjligheten finns att de värderingar som framkommer i enkäter eller intervjuer enbart visar vad informanter ser som passande att redogöra för i själva undersökningssituationen. Risken finns därmed att insamlade data endast är giltiga för just den specifika situation i vilken dessa data tillkom, så att de slutsatser som kan dras av materialet inte går att generalisera till andra kontexter (Finnur Friðriksson 2008 s. 76). Det bör också påpekas att attityder inte är någonting statiskt – Seim (2005 s. 57 f.) framhåller att attityder blir till i social interaktion och att såväl de direkta som indirekta metoder som normalt används inom attitydundersökningar (t.ex. enkäter och matched-guise-studier) bygger på en föreställning om att attityder

⁴ Se Bijvoet (2013 s. 141) och Bijvoet (2020 bilaga 1) för översikter över språkattitydundersökningar i Sverige.

är både konstanta och motsägelsefria, liksom att de kan isoleras från den kontext de förekommer i. Därmed bortser man i dessa studier från att attityder är komplexa, dynamiska och avhängiga av kontexten (jfr också Johansen 2005).

Genomgående brukar också nämnas att attityder till språk egentligen inte syftar på språkbruket i sig, utan på de personer som använder det språkliga uttryck eller den varietet som attityden gäller (eller någonting annat förknipat med språket – landet, kulturen osv.); se t.ex. Bijvoet 2020 (s. 12). Det som kan se ut som attityder till språk är alltså snarare att betrakta som attityder till språkbrukare. Josephson (2022 s. 134) framhåller att »En sak är dock ganska säker: attityder till språk är inte alltid attityder till språk. Det kan vara inställningen till internationalisering, ungdomskultur, invandring eller europeisk finkultur vi uttrycker när vi tror oss tala om språk». Wingstedt (1998 s. 343) beskriver på liknande sätt hur språkfrågor i Europa har fått symbolisk betydelse och kan användas som metafor i diskussioner som rör mer komplexa sociopolitiska frågor om nationell identitet och relationen mellan minoritetsgrupper och majoritetsgrupper i samhället.

Forskningen om språkattityder har flera paralleller med den forskningsinriktning som brukar kallas folklingvistik, och för vilken Dennis Preston är en portalfigur (se t.ex. Preston 1993, Niedzielski & Preston 2000). Bijvoet (2020 s. 15) ifrågasätter om det ens är möjligt att skilja dessa två inriktningar åt. Även inom folklingvistik är man nämligen intresserad av människors uppfattningar om språkliga företeelser. Preston (2002 s. 13) betonar att »the beliefs about, reactions to, and comments on language by what we call 'real people' (i.e., nonlinguists) are interesting, illuminating, and empowering from ethnographic, linguistic, and practical (or applied linguistic) points of view». Skillnaden mellan de två forskningsgrenarna handlar enligt Bijvoet (2020 s. 15 f.) främst om att man inom folklingvistiken inte i samma utsträckning som inom den traditionella attitydforskningen fokuserar på de känslomässiga aspekterna (dvs. *feel* i definitionen från Garrett 2010 ovan), utan istället i högre grad studerar föreställningar om språk mer generellt (dvs. *think* i definitionen), t.ex. vanliga människors idéer om vad språk är eller hur gränser ska dras mellan olika dialekter. Hon påpekar emellertid också att de två forskningsfälten närmast sig varandra, så att många språkattitydundersökningar idag görs inom en folklingvistisk ram.

Enligt Teinler (2016 s. 28 f.) finns det inte någon sammanhängande gemensam metod eller teori som folklingvistisk forskning utgår ifrån, utan det kan snarare ses som ett vetenskapligt perspektiv som innebär ett fokus på hur språkbrukare förhåller sig till språk, liksom på de psykologiska och samhälleliga faktorer som ligger bakom människors föreställningar om språk. Genom att studera människors uppfattningar om olika språkliga fenomen vill folklingvistiska forskare visa vilken underliggande språksyn som ligger bakom dessa uppfattningar, och i förlängningen därmed kunna avtäcka kulturella föreställningar om såväl språk som språkbrukare (Teinler 2016 s. 28).

4. Material och metod

Bijvoet (2024 s. 90 ff.) beskriver hur forskning om språkattityder traditionellt har utgått från tre olika typer av metoder: direkta angreppssätt (som intervjuer och enkäter), indirekta angreppssätt (som lyssnarexperiment med matched guise-teknik) och slutligen angreppssätt som inte inkluderar informanter, utan inom vilka man istället samlar in andra typer av data »som kan belysa rådande språkhierarkier och spridda samhälleliga föreställningar om språk« (Bijvoet 2024 s. 95). Inom de sistnämnda används t.ex. policydokument eller innehåll från traditionella medier eller sociala medier för att avtäcka de medvetna eller omedvetna språkattityder som förekommer i samhället.

Den undersökning som beskrivs här utgår ifrån användares kommentarer till videoklipp med Alice på sociala medier. Att använda sociala medier som material har förstås både fördelar och nackdelar. Det är t.ex. ofta någorlunda enkelt att samla in data, men tillvägagångssättet tillåter inte samma kontroll över innehållet som ett material som genererats specifikt för forskningsuppgiften, vilket kan göra det till en tidskrävande uppgift att rensa bort ovidkommande kommentarer och vaska fram det som är väsentligt för forskningsfrågan. Därtill kan det uppstå etiska dilemman när material samlas in utan vetskap från de personer som skapat materialet. Det sistnämnda är dock också en central fördel med att använda ett sådant material: genom att informanterna inte är medvetna om att de är del av en forskningsstudie kan de data som samlas in tänkas vara mer autentiska än vad som hade varit fallet i en test-situation. Samtidigt är det förstås viktigt att komma ihåg att kommentarer som ger uttryck för positiva eller negativa attityder på sociala medier inte nödvändigtvis visar vilka (medvetna eller omedvetna) uppfattningar individer har om språk privat. Snarare än att ses som den slutgiltiga sanningen om människors attityder till dialekter säger alltså materialet främst någonting om vilka åsikter om dialekt som det anses möjligt att ge uttryck för på sociala medier några decennier in på 2000-talet (jfr Seim 2005, Johansen 2005, Finnur Friðriksson 2008 för liknande diskussioner).

Utifrån Google-sökningar på Alices och programmets namn har jag kunnat finna inlägg som innehåller videoklipp med den dialekttalande Alice och tillhörande användarkommentarer till dessa klipp: dels 3 TikTok-videor (varav 2 från *Nya Wermlands-Tidningen* och 1 från en privatperson som delat ett klipp från tv-programmet), dels 2 Facebook-videor (varav 1 från *Nya Wermlands-Tidningen* och 1 från TV4). Till de 3 TikTok-videorna fanns i augusti 2024 totalt 218 kommentarer, inklusive kommentarer på andras kommentarer. En hel del av dessa efterföljande kommentarer på kommentarer är emellertid låsta för personer som inte känner den som skrivit kommentaren; de kommentarer jag har kunnat komma åt från TikTok är totalt 152 stycken. Facebook-materialet är betydligt större, det rör sig om totalt 626 kommentarer inklusive kommentarer på kommentarer. Detta material har jag kunnat komma åt i dess helhet. Totalt utgörs därmed det analyserade materialet av 778 kom-

mentarer från sociala medier, vilka har kopierats över till Word-dokument för den fortsatta analysen. En hel del av dessa kommentarer består dock endast av namnet på en annan person som man vill uppmärksamma på videoklippet: detta gällde 11 av kommentarerna från TikTok och 119 av kommentarerna från Facebook. Dessa kommentarer har inte ingått i den fortsatta analysen.

Resterande 648 kommentarer närlästes flertalet gånger för att finna mönster i hur Alices språkbruk och dialekter generellt omtalas. Kommentarer som tydligt syftar på Alice som person snarare än hennes språkbruk (t.ex. *Du är ju bara bäst* ❤️❤️ *goe Alice* 😊) har jag inte analyserat vidare, även om man nog kan misstänka att de personer som beskriver Alice med orden *Vilken färgsprakande pigg och charmig tjej* och liknande kommentarer antagligen anser att Alice är just *färgsprakande* och *charmig* eftersom hon talar dialekt.

Vidare har jag i genomgångarna av materialet letat efter kommentarer som innehåller mer än enbart en eller flera emoji, vilket är fallet med en del av kommentarerna, särskilt på TikTok. Även om attityder förstås också kan utläsas av inlägg som enbart utgörs av två hjärtan (❤️❤️) eller fem skratträtande emoji (😂😂😂😂😂) är sådana uttryck för värderingar kortfattade och inte lika entydiga som attityder som framkommer i skriven text. Jag har därför främst intresserat mig för mer utvecklade synpunkter, särskilt sådana i vilken Alices dialekt eller andra dialekter nämns, även om jag i något fall i resultatredovisningen nedan också diskuterar hur tolkningen av en emoji kan påverka betydelsen av en kommentar.

Utifrån genomläsningarna identifierades (induktivt) ett antal återkommande teman som relaterar till attityder till dialekt i det insamlade materialet. Efter att dessa teman utkristalliserats utgick jag från delar av appraisal-systemet (Martin & White 2005), för att kategorisera attityder i kommentarerna. Appraisal utgår från tre aspekter: dialogicitet, attityder och gradering (de svenska termerna här och fortsättningsvis efter Nord 2008), men eftersom de flesta kommentarer i det insamlade materialet, trots sociala mediernas inneboende dialogiska karaktär, endast utgörs av enskilda personers reaktioner på videoklippen med Alice, och inte ingår i längre kedjor av yttranden, har jag valt att bortse från aspekten dialogicitet och endast fokusera på delarna attityd och gradering.

Gradering i appraisal-systemet rör hur stark eller svag en attityd är, dvs. hur attityden uttrycks med starkare eller svagare grader av positivitet eller negativitet (Martin & White 2005 s. 135). Resurser för att förstärka en attityd kan t.ex. vara repetition, intensifiering och användningen av superlativer (a.a. s. 37).

Attityder delas i en analys av appraisal upp i de tre kategorierna affekt, bedömning och uppskattning. Kortfattat kan de tre kategorierna beskrivas så att affekt rör positiva och negativa känslor, bedömning handlar om attityder gentemot människors handlingar och beteenden (etik) och uppskattning rör attityder till ting och naturfenomen (estetik; a.a. s. 42 ff.). Att dra en gräns mellan attityder till människors talande av dialekt (en handling, dvs. kate-

gorin bedömning) och själva dialekten i sig (ett abstrakt ting, dvs. kategorin uppskattning) har dock visat sig svårt i ett material som det insamlade, eftersom kommentarerna ofta är så kortfattade att det inte går att veta exakt vad en uttryckt attityd syftar på. Jag har därför valt att i min analys enbart skilja på affekt (känslor) å ena sidan och olika typer av värderingar (omdömen) å andra sidan, varvid jag i värderingar inkluderar både bedömning och uppskattning (jfr Du Bois 2007, som gör en liknande uppdelning mellan att positionera sig som subjekt genom att uttrycka känslor och att värdera objekt genom att uttrycka omdömen).

I en analys av attityder är det första steget att ta reda på om det rör sig om en positiv eller negativ inställning gentemot det attityder gäller, vilket alltid måste avgöras utifrån kontexten (Idevall Hagren & Westberg 2024 s. 171, jfr Martin & White 2005 s. 52). Användningen av adjektiv beskrivs av Martin och White (2005 s. 58) som det mest kanoniska sättet att uttrycka attityd på. Också verb, adverb, substantiv och hela nominalfraser kan emellertid användas för att signalera inställningen till någonting (Idevall Hagren & Westberg 2024 s. 17). I praktiken kan man misstänka att adjektiv är vanligare ifråga om kategorin uppskattning (värdering av ting), medan adverb förekommer i större utsträckning när värderingen gäller kategorin bedömning (värdering av människors handlande) och verb oftare uttrycker affekt (känslor som i sig innehåller en attityd gentemot någonting). Nord (2008 s. 192) betonar dock att en analys av attityd i appraisal utgår ifrån betydelse och inte formella drag – attityd kan alltså utläsas även i formuleringar som kanske inte ser ut att innehålla en värdering med en rent språklig analys. I mitt material förekommer exempelvis kommentaren »Skånska=danska» vilken på ytan egentligen bara jämför den skånska dialekten med ett grannspråk, men i den aktuella kontexten kan anses ge uttryck för en negativ attityd: skånska är svårt att förstå.

5. Resultat

I följande avsnitt redovisar jag de tendenser som jag har kunnat identifiera i de analyserade kommentarerna från sociala medier utifrån fem övergripande teman: *Positiva attityder till dialekter*, *Negativa attityder till dialekter*, *Attityder till dialekt i media*, *Attityder till dialektutjämning* och *Attityder till olika varieteters dialektstatus*. De första två avsnitten behandlar positiva respektive negativa attityder till dialekter generellt medan de efterföljande tre fokuserar på specifika aspekter av fenomenet dialekt. De senare skulle egentligen ha kunnat inkludera både positiva och negativa attityder, men i det analyserade materialet har jag enbart funnit positiva attityder till dialekt i media och negativa attityder till dialektutjämning, medan det sista avsnittet om olika varieteters dialektstatus innehåller mer blandade kommentarer.

Alla användarnamn och alias har uteslutits ur presenterade exempel av etiska skäl och eftersom dessa inte är relevanta för undersökningen, vilken

syftar till att beskriva den sammantagna synen på dialekter i de analyserade kommentarerna, inte enskilda personers åsikter. När en kommentar riktar sig specifikt till en annan person har denna persons namn eller alias istället bytts ut mot det kvinnonamn eller mansnamn som var vanligast i befolkningen 2023: Anna respektive Mikael (se Isuf 2024). När en diskussion inbegriper flera olika personer benämns dessa i de exempel som anförs i resultatavsnittet i fallande ordning efter de vanligaste namnen (Anna, Maria, Eva, Karin osv.), vid behov med ett förtydligande av vem kommentaren riktar sig till. Stavfel i materialet har inte rättats i presenterade exempel (sådana är ganska frekventa).

5.1. Positiva attityder till dialekter

Att Alices värmländska är *underbar* och *härlig* nämns återkommande i materialet. Om man räknar bort de kommentarer som tydligt syftar på Alice som person (t.ex. *Hela hon är underbar*) förekommer orden *underbar/underbart/underbarast* 37 gånger på Facebook (hädanefter förkortat FB) och 3 gånger på TikTok. Alices dialekt, andra dialekter eller dialekter generellt beskrivs också som *härlig/härligt/härliga* 17 gånger på FB och 1 gång på TikTok. Även *fantastisk* är en vanlig positiv värdering; den förekommer 6 gånger på FB. Några exempel presenteras i (1)–(11):

- (1) Underbar dialekt!!
- (2) Underbar 🥰🥰🥰🥰🥰
- (3) Så underbar dialekt haha
- (4) haha när hon pratar låter de ju underbart!! 🤪🤪🤪
- (5) Härlig dialekt ❤️🙏❤️
- (6) Fantastiskt härlig dialekt
- (7) Fantastisk dialekt 🙌🥰
- (8) Värmländska dialekter är härliga
- (9) Underbart med dialekter ❤️.
- (10) Härligt med dialekter! 👍
- (11) Dialekter är fantastiska! När barnen i [TV-PROGRAMMET] skulle träna på olika sätt, skulle de göra »upp-hopp». När Alice förklarade det på värmländska blev det »öpp-höpp»! Spelade upp det om och om igen för att det var så härligt att höra ❤️

I exemplen ovan är det dialektens kvalitet som värderas positivt (jfr Martin & White 2005 s. 56). Adjektiven *underbar* och *fantastisk* kan nog anses uttrycka en starkare positiv värdering än *härlig*, men den positiva attityden kan också förstärkas ytterligare med adverb, som i exemplet *fantastiskt härlig dialekt* i (6). Också emojierna kan användas för att gradera värderingen: i

(2) signalerar de fem emojierna med hjärtögon rimligen en starkare positiv attityd än om kommentaren endast hade varit *underbar*. Detsamma kan antagligen sägas om de två utropstecken som förekommer i (4) – också dessa förstärker den positiva värderingen. Även om de flesta kommentarer kan ses som reaktioner som specifikt gäller Alices värmländska förekommer också kommentarer där *härligt* beskrivs gälla värmländska dialekter generellt (se (8)) liksom kommentarer i vilka *underbart/härligt/fantastiskt* syftar på dialekter i allmänhet (se (9)–(11)).

Betydligt ovanligare är att dialekten beskrivs som vacker, även om några sådana kommentarer också förekommer i materialet: *vackraste jag hört, Aaa så snyggt* 🙌👉🤔, *Beautiful* respektive *Vilken käck tös* 🌹 *Tycker dialekter är vackra* 🌹. I kommentarerna är det också ganska vanligt att värmländska lyfts fram som den *bästa dialekten i Sverige*, eller rentav den bästa dialekten i världen, dvs. en starkt positiv värdering genom vilken dialektens värde indirekt kontrasteras mot andra dialekter (som alltså inte ses som lika bra):

- (12) Bästa dialekten i Sverige 🤗
- (13) men åhhhhh bästa dialekten ju ❤️❤️
- (14) bästa dialekten sverige har att erbjuda ❤️
- (15) bästa dialekten av alla 🤗🤗🤗
- (16) Värmländska ä bäst dialekta i hel världa

Att använda ett skriftspråk som i sig innehåller dialektala drag, på det sätt som görs i (16) ovan och i (17)–(18) nedan, anser jag kan analyseras som en gradering som förstärker den positiva värderingen av dialekten ytterligare. Genom att den som kommenterar själv använder dialekten i sitt språk blir denna dialekt ytterligare uppvärderad (jfr också (26) nedan).

Förutom sådana positiva värderingar förekommer en hel del uttryck för positiv affekt i kommentarerna på FB och TikTok, när användare beskriver sina känslor av glädje i relation till värmländska: *Man blir så glad av den* 😊, *Kan en bli annat än glad när en hör värmländska?* 😊❤️ och *Värmländska blir man glad i magen av* 🤗. Ett annat uttryck för positiv affekt som ofta förekommer i materialet är kommentaren att man *älskar* dialekten. Detta nämns 17 gånger på FB och 4 på TikTok:

- (17) Man älskar ju värmländska!
- (18) Äääälskert!! 🙌😊
- (19) ÄLSKAAAR hennes dialekt så mycket! 🤗🤗🤗
- (20) Jag älskar detta 🤗😊
- (21) Älskar dialekter och lycklig över att min son Mikael inte börjat prata fint som sin syster Anna 😊 länge leve Värmländskan 🤗

I (21) syns också en hänvisning till att *prata fint*, vilket för skribenten förefaller stå i motsättning till att tala dialekt. Liknande beskrivningar av människors inställning till den egna varieteten i relation till ett mer standardnära språk har presenterats i flera tidigare studier (se Nilsson & Nylund Skog 2019, Bijvoet & Senter 2021, Jansson 2023). Bijvoet och Senter (2021 s. 176) beskriver hur sådana föreställningar om standardnära språk som *fint*, och därmed indirekt om den från standardsvenska avvikande varieteten som motsatsen, utgör en spridd språkideologisk föreställning i samhället.

Att Alices språk också av många anses vara roligt framgår tydligt av den frekventa förekomsten av skattgråtande emoji (som 😂 och 🤔) i kommentarerna. I 40 kommentarer på FB finns dessutom varianter av *haha* med, och *haha* förekommer i 7 av de kommentarer som rör dialekten på TikTok. *Haha* uttrycker vanligtvis positiv affekt (jfr Martin och White 2005 s. 49), men även om *haha* oftast signalerar glädje är det inte självklart att det alltid innebär att det som utlöser glädjen värderas positivt. Även om det är svårt att avgöra utifrån så korta kommentarer som de som analyseras här, kan man misstänka att skrattet ibland snarast handlar om att raljera över Alices sätt att tala. En sådan tolkning är antagligen den rimligaste när kommentaren gäller ett visst ord som Alice uttalar på ett sätt som skiljer sig från standardsvenska, som när någon skriver *Hahah feäsk* 😂 eller *Kourv hahah*, liksom i följande FB-kommentar: *vi har garvat rätt ordentligt åt henne i [TV-PROGRAMMET] jag får tolka åt resten av familjen*.

Sammantaget visar materialet, som framgått av exemplen ovan, en mycket positiv attityd till Alices dialekt och dialekter generellt bland de personer som kommenterat videoklippen. Även om det förvisso förekommer några kommentarer som antagligen raljerar över hennes språkbruk, liksom några negativa kommentarer (se vidare nedan), är dessa i minoritet bland alla de uttryck för positiv affekt och positiva värderingar som syns i materialet. Kommentarna på sociala medier förefaller därmed ge fog för rubriken till en av Språktidningens artiklar om dialekter: »Sverige älskar dialekter» (Svensson 2023). Med tanke på att tre av de sex videoklipp från vilka kommentarerna har hämtats kommer från *Nya Wermlands-Tidningen*, liksom det faktum att en hel del kommentarer visar att skribenten känner till dialekten väl⁵ är det dock förstås inte självklart att detta är en åsikt som delas av resten av Sveriges befolkning. Jansson (2023) nämner att dialekten i Värmland har hög status, vilket kanske delvis kan förklara den stora andelen positiva värderingar i materialet (jfr också Nilsson 2015). Också i Teinlers (2016 s. 236) studie från Uppland värderas emellertid den värmländska dialekten positivt, så en sådan positiv attityd gentemot värmländska är uppenbarligen inte begränsad till personer som själva bor i landskapet.

⁵ Se t.ex. (21) ovan, som går att tolka som att det är just värmländska som sonen talar, och (16)–(18) och (26), där skribenterna i skrift efterliknar vad som väl får antas vara ett dialektalt uttal av orden.

5.2. Negativa attityder till dialekter

Som framgick ovan är det många som i sina kommentarer på FB och TikTok värderar Alices dialekt positivt med adjektiv som *underbar*, *härlig* och *fantastisk*. Att hitta uttryck för negativ värdering eller negativ affekt i materialet är betydligt svårare. På TikTok finner jag inga tydligt negativa attityder till Alices språkbruk alls, förutom möjligen kommentarerna *Hahah hon är ju nästan värre än dig* 😂 riktad till en annan användare, respektive *Hahaha sänthär får man höra hemma fast lite mindre grovt* 😂, i vilka värre och grovt väl kan anses ge uttryck för negativa värderingar. En liknande kommentar finns på FB, där en person skriver till några bekanta att *nu förstår jag hur grötigt det låter för er när jag pratar*; ordet *grötigt* om Alices dialekt är knappast en positiv värdering. *Grov dialekt* kan jämföras med det mer neutrala omdömet *bred dialekt* (eller *stark dialekt*, vilket en person på FB använder för att beskriva Alices språk). Men *grov* måste inte alltid tolkas som en negativ värdering. I en artikel av Nilsson och Nylund Skog (2019 s. 221) beskrivs hur boende i Torsby, trots att de värdesätter dialekten, ofta beskriver den som *grov*, vilket enligt författarna »inte nödvändigtvis verkar vara något negativt».

På FB finns också ett fåtal mer tydligt negativa kommentarer. I tre av dessa, presenterade i (22)–(24) är det specifikt dialektens fulhet som nämns, dvs. kommentarerna ger uttryck för en negativ värdering av dialektens kvalitet (jfr Martin & White 2005 s. 56). I en av dessa kommentarer beskrivs dock samtidigt dialekten som *intressant* (se (23)), vilket i sammanhanget rimligen kan tolkas som en positiv värdering och kanske som ett sätt att tona ned den negativa värderingen. Att samma kommentar dessutom inleds med formuleringen *Inget ont om henne* och påpekandet om att detta är vad skribenten tycker personligen (dvs. att åsikten inte nödvändigtvis överensstämmer med andra människors åsikter) kan också ses som strategier för att nedgradera och försvaga den negativa värdering som ändå görs.

(22) Fulaste dialekten efter skånska

(23) Inget ont om henne men personligen tycker jag inte att dialekten är vacker. Den är intressant på många sätt, men inte vacker.

(24) Anna: Maria varför älskar jag hennes dialekt ❤️

Maria: nej värmländska är så fult 😂❤️

Anna: men gillar bara hennes 😂❤️

I (24) förekommer den negativa värderingarna av dialekten i en kommentarskedja i vilken en annan användare ger uttryck för positiv affekt genom beskrivningar av hur den *älskar* och *gillar* dialekten. I detta exempel kan hjärtat i slutet av kommentaren om värmländskans fulhet möjligen också vara ett sätt att tona ned den negativa värderingen. När en användare avslutar sin negativa kommentar med ett hjärta, som i (25) nedan, är det också svårt

att veta om kommentaren är tänkt att vara ironisk eller uttrycker en negativ värdering av Alices språkbruk. Kommentaren får också genast svar på tal:

- (25) Mikael: Hoppas hon lär sig prata ordentligt någon dag ❤️
 Anna: Det gör hon redan. Pratar ordentligt ❤️

I ett av klippen på TikTok nämns att andra deltagare i tv-programmet som Alice deltog i ibland hade svårt att förstå Alices värmländska, vilket gör att en del av kommentarerna på TikTok handlar om huruvida hennes dialekt verkligen är svår att begripa, t.ex. *det tog ett tag för mig att ens fatta att de var svenska hon pratade, Det e glasklart va hon säger* och *Den som inte förstår är inte svensk*. Att värmländska inte alltid är enkelt att följa med i för personer utanför Värmland framgår också av kommentaren *detta är ju jag första halvåret när ingen förstod vad jag sa* 😂 och följande kommentarstråd på FB, där en person beskriver hur den ofta har mötts av frågan *va?* efter en flytt:

- (26) Anna: (Till Maria) lite som när man pratar med dig 😂 älskart 🥰💡
 Maria: hahahaha ah litte tölit bar ä ju att di flest int fatter nöe här 😂
 😂😂😂
 Anna: haha kan tänka mig det 🤔🤔
 Maria: hahahaha aldri hört så möe va unner hele live som när ja flött hit 😂😂😂😂👤

Också Jansson (2023 s. 155) och Nilsson och Nylund Skog (2019 s. 220) beskriver hur flera av deras värmländska informanter anger att de tonar ned dialekten i samtal med personer som inte är från samma plats, eftersom det inte är givet att alla förstår vad de säger annars.

Även om Alices värmländska ibland beskrivs som svår att förstå verkar dock flera personer anse att dialekten är mer lik svenska än vad skånska är. I följande kommentarstråd (27) från TikTok beskriver Lars skånska som *ett annat språk*, till skillnad från värmländska som beskrivs som en dialekt, Per beskriver värmländska som *lite lättare* (dvs. att förstå än skånska) och Anna anger att värmländska *låter bättre än skånska*; den värmländska dialekten värderas alltså positivt i relation till den skånska:

- (27) Mikael: Och så säger folk att man inte fattar skånska
 Lars: skilnad på dialekt och ett annat språk
 Anders: 😂😂😂😂👤
 Johan: (Till Mikael) Höhöhöhö nu va du rolig, riktig komiker
 Mikael: tack 😊
 Erik: 😂
 Per: Värmländska är lite lättare
 Peter: Skånska=danska, värmländska=Norska. Restern av Sverige pratar Svenska

Anna: Värmländska låter bättre än skånska

Thomas: De ä ju en helt annan Sak

Den parallell som här dras mellan värmländska och norska görs även av de gymnasieungdomar som Jansson (2023 s. 156) intervjuat, och den syns också i flera andra kommentarer från TikTok: *Låter som norska 🤔, Trodde det var norska haha, Skånska är mer likt danska än värmländska [sic] likt norska.*

På TikTok framhåller ett par personer att det är konstigt att folk ogillar skånska så mycket när Alices dialekt är minst lika svår att begripa: *Och folk klagar på skånska respektive Också hatar alla på skånska.* Båda dessa kommentarer beskriver förekomsten av negativ affekt gentemot skånska. Det är dock inte den som skrivit kommentaren själv som står bakom den negativa inställningen, vilken istället tillskrivs *folk* respektive *alla*. Den negativa attityden anses alltså gälla människors inställning till skånska i allmänhet, vilket stämmer väl överens med vad som också konstaterats i såväl äldre som nyare dialektstudier, i vilka skånska värderas lågt (se t.ex. Loman 1973 s. 40, Jansson 2023 s. 154). Även när Alices värmländska dialekt beskrivs som *ful* i (22) ovan är det just skånska som får tjäna som ett exempel på en annan (och ännu fulare) dialekt. Värmländska jämförs också med skånska i en kommentarstråd i vilken en användare skriver att *det är fan illa när värmländska framställs som något främmande och nästan exotiskt 😊* och får svaret att det gör ju skånska hela tiden. Skånska är den dialekt vid sidan av värmländska som oftast nämns i kommentarerna, totalt 11 gånger (6 gånger på TikTok, 5 gånger på FB), vilket är betydligt mer än någon annan dialekt. I materialet framstår skånska närmast som urtypen för en dialekt, och dessutom som en dialekt som är svårbegriplig för personer utanför Skåne. När en användare räknar upp fem dialekter utan att skånska nämns (*...men för mig så finns det bara 5 dialekter 1 Göteborgska 2 Dalmål 3 värmländska 4 norrländska 5 småländska*) besvaras denna kommentar genast med *skånska?* från en annan FB-användare, vilket också tyder på att det är svårt att bortse från skånska när dialekter diskuteras.

Sammanfattningsvis kan det alltså konstateras att negativa attityder till Alices dialekt är ovanliga i jämförelse med alla de positiva kommentarer som förekommer i materialet. När negativa åsikter ändå framförs är det oftast att dialekten är ful som lyfts fram, även om det ibland betonas att skånska är ännu fulare. Också i diskussioner om huruvida Alices dialekt är svår att förstå görs jämförelser med skånska, som framstår som den dialekt som de flesta kommer att tänka på när dialekter kommer på tal, och särskilt när det gäller svårbegripliga sådana. Skånska beskrivs också som en dialekt som människor i allmänhet värderar negativt.

5.3. Attityder till dialekt i media

Andra vanligt förekommande kommentarer i materialet är att man vill höra mer dialekt i media. I en tidningsintervju uttrycker Alice själv en starkt posi-

tiv attityd till att hennes dialekt får ta plats i media: »det är fantastiskt att få höra värmländska i tv tycker jag» (Melin Segerpalm 2023), och i en annan intervju beskriver hon hur hennes pappa uppmanat henne att tala värmländska i programmet. På journalistens fråga om hon var sig själv på tv eller »drog på lite extra på värmländskan» svarar Alice: »Jag var mig själv. Jag drog inte på, men det sista pappa sa till mig var: glöm inte bort värmländskan. Han ville verkligen att det skulle vara lite värmländska där» (Liljegren 2023). Att dialekter är någonting man vill ha mer av, och då särskilt i tv, syns också i flera av kommentarerna på FB:

- (28) underbart med dialekt, mer dialekter åt Sverige!
- (29) Fram för mer dialekt i TV och i Sverige!! 👍👍
- (30) Mer dialekter åt folket! Vi säg blåbbär i Dalarna ô. 😊
- (31) Anna: Dialekter borde höras oftare i tv så att flera som inte förstår fick lära sig!
 Mikael: det gäller dock inte oss skåningar. Men det är så det är med svenskar. De vill förstå alla andra dialekter, utom en enda.
 Anna: Alla dialekter borde höras mera! Skånska och alla andra som också hörs allt för sällan. Det är en mångfaldsfråga.

Formuleringarna om *mer dialekt/er* och att *dialekter borde höras oftare* kan tolkas som uttryck för affekt – en typ av önskan (jfr Martin & White 2005 s. 48). I (31) syns återigen jämförelsen med skånska, som av den skåning som skrivit kommentaren beskrivs som en dialekt som svenskar generellt inte är intresserade av att försöka förstå. Även här syns därmed en underliggande föreställning om att skånska av icke-skåningar värderas negativt.

I likhet med den önskan om mer dialekt som framkommer i materialet värderas det i vissa fall som negativt, som en brist, att inte ha så mycket dialekt. Dessutom beskrivs dialekten som någonting man aktivt kan öva på och försöka träna upp. Se (32)–(33):

- (32) Mer sådant här är själv en go glad göteborgare som tyvärr inte ha [sic] så mycket dialekt men tränar upp det
- (33) Anna: (Till Maria) öva öva öva ! 😍😍😍
 Maria: jag älskar det! 😍😍😍😍😍 Ska öve! 😊

Kommentarerna i (32)–(33) stämmer väl överens med Svahns (2020 s. 172) påpekande om att plats fortfarande är en viktig aspekt att ta hänsyn till i forskningen om dialekter, men att detta inte är det enda som är relevant i nutida dialektforskning, eftersom människor är betydligt mer komplexa än så. Hon beskriver hur talare idag aktivt kan »konstruera en persona där val eller bortval av olika språkdrag utgör en möjlighet bland många andra i att framställa den person man vill vara» (Svahn 2020 s. 172). På liknande sätt

beskriver Stjernholm (2013 s. 50) hur det idag i Oslo, till skillnad från tidigare, snarare är valet av livsstil än födelseort som avgör hur människor väljer att tala: »Mens språkbruk tidigare var mer knytta til hvor man var født og oppvokst (eller til tradisjonen), er det noe som i dag må velges i større grad». I exemplen i (32)–(33) beskrivs dialekten som någonting flexibelt som talaren själv aktivt kan välja att träna upp och förstärka, inte som ett statiskt fenomen som talaren erhåller som barn eller ung utifrån sin uppväxtort och sedan inte kan förändra.

5.4. Attityder till dialektutjämning

En återkommande kommentar på FB är uppmaningen att man ska vara rädd om sin dialekt, vilket på samma sätt som kommentarerna om mer dialekt ovan kan tolkas som uttryck för affekt; det är någonting skribenten önskar eller hoppas på. Några exempel presenteras i (34)–(38):

- (34) Så härligt o fint 😊👍 var rädd om din dialekt å stolt 😊
- (35) Bra Alice 🙌 värmländskan ska vi vara rädd om 😊😊😊
- (36) En ska vare rädd ömm dialekten.Prate värmlännska ,inte göre säj te. Sen sö hetter dä Kallsta inte Kaaarlstad .Stöllfröjder å försöke låte sömm nönn stäckhölmere.
- (37) Coolt med dialekter. Det ska vi ta hand om.
- (38) Sin dialekt skall man vara rädd om 👍👍

Dialekter ses alltså som viktiga att bevara och det förefaller finnas en upplevelse av att de är sköra och står inför ett hot (kanske ett hot om försvinnande). Att flera personer anser sig behöva poängtera att det är viktigt att vara rädd om dialekten tyder också på att det finns en idé om att det existerar personer som inte tar tillräckligt väl hand om sin dialekt. När det nämns i (34) att Alice ska vara stolt över sin dialekt, liksom när det i en kommentar påpekas att det är *Helt rätt att inte skämmas för sin dialekt!* kan detta också tolkas som att det förväntade beteendet är det omvända: att dialekttalare inte är stolta utan skäms över sitt språkbruk. Det finns alltså en föreställning om att talaren upplever eller uppvisar negativ affekt relaterat till dialekten. På liknande sätt kan kanske uppmaningen *Fortsätt med din Goa dialekt* tyda på att den som skrivit kommentaren ser det som en möjlighet (risk?) att Alice ger upp dialekten i framtiden. Den farhågan är antagligen inte helt obefogad med tanke på att flera personer i materialet nämner att de inte längre talar lika dialektalt som tidigare: 🙄 Pratar ju faktiskt inte så längre respektive fick höra att värmländskan min nästan är borta 🙄 har tydligen ingen dialekt alls nu 🙄.

I några kommentarer på FB förekommer också lite mer utvecklade synpunkter på situationen för dialekter idag. Det beskrivs som *tråkigt* och *en stor förlust* (negativ värdering) när dialekter försvinner och som *glädjande* (positiv

affekt) att unga idag har en mer positiv syn på språklig variation än tidigare generationer. Se (39)–(40):

- (39) Mikael: Härligt med dialekt. På Gotland där jag bor, är det inte många födda på 2000-talet som pratar gotländska tyvärr.
Anna: verkligen tråkigt.
- (40) Anna: Leve dialekterna ❤️ !
Maria: Jag är Värmlänning och Instämmer. Roligt med dialekter.
Anna: Ja, det vore en stor förlust om de försvann. Glädjande att ungdomar verkar fått upp intresset och förhåller sig positiva till språklig variation 😊

I studien av Nilsson och Nylund Skog (2019 s. 219) uppgav hälften av informanterna i Edsbyn och Torsby att det är synd att dialekten förändras. Flera av informanterna från Torsby beskriver enligt dessa forskare dialektförändringen på samma sätt som Anna i (40) ovan som en förlust (Nilsson & Nylund Skog 2019 s. 221).

Sammanfattningsvis framkommer alltså i kommentarerna en bild av att dialekter är någonting man måste ta hand om för att de ska bevaras (och inte försvinna?). Att människor skäms över sin dialekt beskrivs som onödigt – dialekten är någonting man ska vara stolt över!

5.5. Attityder till olika varieteters dialektstatus

I materialet förekommer också en del kommentarer som behandlar gränsdragningar mellan och inom dialektområden. Att det råder delade meningar om ifall värmländska ska ses som en enda dialekt, liksom om vad som är riktig värmländska, syns i (41)–(42):

- (41) Värmländska är inte en och samma dialekt. Men gött höre nönn som inte jör så te å prater som vanlitt
- (42) Anna: ja ibland förstår man fan inte allt 🤔
Mikael: Jamen ho har ju inte rekti värmlänska 😊

I (41) motsätter sig användaren att värmländska skulle vara en enda dialekt (jfr också (8) ovan: *Värmländska dialekter är härliga* – där dialekten omtalas i plural). I detta exempel syns också en motsättning mellan att prata *vanlitt* (dvs. med dialekt) och att någon *jör så te* ('gör sig till') och det förstnämnda beskrivs som *gött höre* ('bra/kul att höra'); det görs därmed en positiv värdering av normalitet där dialekten beskrivs som det naturliga, okonstlade sättet att uttrycka sig på (jfr Martin & White 2005 s. 53). Resonemanget liknar hur förortsungdomarna i Bijvoet och Senters (2021) studie menar att man spelar

fin om man inte talar förortsslang trots att man är från förorten och vanligtvis pratar så.

Liksom i tidigare exempel kan användningen av ett dialektalt skriftspråk i kommentaren i (41) tolkas som ett sätt att förstärka den värdering som görs och ytterligare poängtera att dialekten är det vanliga (normala och naturliga) sättet att uttrycka sig på. Att skriva på dialekt blir i sig en signal om att dialekten av skribenten värderas positivt. Här kan jämföras med en norsk studie av dialektbruk på sociala medier i vilken det förklaras hur en av anledningarna till att många skriver på dialekt i Norge är att dialekter där har hög status, vilket gör att det ligger närmare till hands att skriva på dialekt än vad som är fallet i många andra språksamfund (Vangsnes 2019, s. 107).

I (42) påpekas istället att Alice inte talar *rekta värmländska*, dvs. Alices språkbruk värderas negativt som icke-genuint och icke-autentiskt (jfr Martin & White 2005 s. 56). I detta exempel förefaller riktig värmländska ses som någonting annat (kanske mer avvikande från standardspråket) än det Alice talar. Också i Janssons (2023 s. 154 f.) studie beskrivs hur informanterna har bestämda uppfattningar om vilka drag som hör till dialekten och inte, liksom hur de diskuterar vad som är felaktiga uttryck och vilka benämningar för olika saker som är de mest korrekta i dialekten. Jansson (2023) beskriver det som att en förhandling pågår mellan talarna, där gränsdragningar görs både mellan olika dialektala varianter och mellan dialektvarianter och standardvarianter.

Åsikten att Alice inte talar »riktig» värmländska kan också ses som ett uttryck för ett essentialistiskt synsätt (jfr Josephson 2022 s. 64 ff.): varieteteten ses som någonting absolut som finns utanför talaren och som har specifika egenskaper. Bijvoet (2020 s. 18) beskriver detta som »föreställningen att det går att göra avgränsningar mellan olika sorters språkande (eller språkliga praktiker) och sätta etiketter på dem: språk, dialekt, slang, och så vidare. Man tänker sig alltså att olika former av språklig variation finns som ting med specifika egenskaper». Enligt henne har man inom traditionell lingvistik länge haft en sådan syn på språk och det är också den gängse språksynen bland de flesta språkbrukare, eftersom vi genom samhällets institutioner insocialiseras i att tänka på språk på det sättet – »det är den vanliga språksynen» (Bijvoet 2020 s. 19 f.). Josephson (2022 s. 67) påpekar att ett sådant essentialistiskt sätt att se på språk kanske passade bättre tidigare än idag, när den sociala och geografiska rörligheten är stor och individer i större utsträckning kan göra individuella språkliga val och använda språket som en av flera aspekter i sitt identitetsskapande (jfr diskussionen utifrån Svahn 2020 och Stjernholm 2013 i avsnitt 5.3 ovan).

I likhet med kommentaren i (41) ovan om att värmländska inte är en enda dialekt ger Alices dialekt också upphov till en lite längre diskussion om norrländskans dialektstatus mellan tre personer på FB:

- (43) Mikael: De är som norrländska. Men de räcker att norrlänningar flyger över stockholm så ändrar de sin dialekt.

Anna: Norrländska? Vad är det för dialekt undrar jag som är från Jämtland?

Mikael: de är bara vi här uppe som säger det.

Anna: Nä »vi» gör inte det. Inte jag tex som är jämtlänning sen födseln.

Lars: (Till Mikael) finns ingen dialekt som heter norrländska!!!

Mikael: nä kanske inte men vi här uppe säger norrländska eller norrländskdialekt.

Lars: så halva Sveriges yta har en dialekt? Norrland består av 9 län!

Mikael: norrland är bara fyrkanten östra norrbotten och malmfälten. Nedanför piteå är västerbotten.

Lars: Norrland är den nordligaste och till ytan största av Sveriges tre landsdelar och definieras traditionellt av nio landskap: Gästrikland, Hälsingland, Härjedalen, Jämtland, Medelpad, Ångermanland, Västerbotten, Norrbotten och Lappland.

Anna: (Till Mikael) Du gör. Men inte alla som bor här uppe...

Anna: (Till Lars) Ja alla i södra Sverige pratar sörländska vet du väl.

😄 (skojar såklart)

I (43) diskuteras såväl vilka delar av Sverige som ska räknas till Norrland som norrländskans dialektstatus; dessa två aspekter hänger enligt användarna ihop. Kommentarererna visar också att det även bland personer som själva bor i de norra delarna av Sverige råder olika åsikter om ifall norrländska ska anses vara en dialekt eller flera, vilket skulle kunna vara ett utslag av att användarna dels har olika syn på vad som räknas till Norrland, dels har olika idéer om vilken nivå av avvikelse från standardspråket som avses när »dialekt» omtalas. Man kan tänka sig att Anna och Lars placerar sitt dialektbegrepp närmare ytterpolen *traditionell dialekt* i den klassiska uppdelningen *traditionell dialekt–utjämnad dialekt–regionalt standardspråk–neutralt standardspråk* än Mikael, som kanske snarare ser dialekt som liktydigt med *regionalt standardspråk*. Svahn och Nilsson (2014 s. 253 ff.) diskuterar det problematiska i att använda dialektbegreppet för dagens språkbruk, där det främst är prosodin som utmärker geografiskt avgränsade varieteter, och använder sig istället av ordet *dialektalitet* som ett sätt att ange graden av dialektbruk. Enligt dessa forskare kan *dialekt* »inte ges en enkel, enhetlig och avgränsad innebörd eftersom olika individer helt enkelt gör bruk av olika många dialektvarianter» (Svahn & Nilsson s. 254).

Skillnaden i terminologi mellan vanliga språkbrukare och språkforskare blir också synlig när motsatsen till dialekt omtalas, det som inom svensk språkforskning brukar benämnas (*neutralt*) *standardspråk*. Trots att denna term enligt Thelander (2009 s. 186) infördes i Sverige med sociolingvistik redan på 1960/70-talet förekommer den inte alls i materialet. Däremot använder såväl Alice själv i intervjuer som de personer som kommenterar på FB ibland termen *rikssvenska*, vilket också är den term som används av

talarna i ett av Bijvoets exempel från mångspråkiga förorter (Bijvoet 2024 s. 96).

6. Avslutning

I den här artikeln har jag velat redogöra för de reaktioner som värmländska Alices dialektala språkbruk gav upphov till bland användare av TikTok och Facebook (FB), med målet att jämföra de attityder som syns på sociala medier med de slutsatser som har dragits i tidigare studier om svenska dialekter. En förhoppning med föreliggande undersökning är också att det analyserade materialet i någon mån ska göra det möjligt att närma sig de underliggande uppfattningar och föreställningar som människor i Sverige idag har om såväl dialekter som språk mer generellt, vilket kan ses som centrala frågor inom de två forskningsinriktningar som den här studien anknyter till: språkattitydforskning respektive folklingvistik (jfr Bijvoet 2020, Teinler 2016 s. 28). Även om det analyserade materialet är begränsat går det att utläsa några tendenser i materialet som kan tänkas gälla synen på svenska dialekter i Sverige idag mer allmänt. I det följande sammanfattar jag dessa tendenser.

En genomgång av 152 användarkommentarer till 3 videoklipp med Alice på TikTok och 626 kommentarer till 2 videoklipp med Alice på FB visar att majoriteten av de som kommenterar klippen ger uttryck för positiva värderingar av Alices dialekt och dialekter i allmänhet. Den hypotes jag hade innan jag inledde undersökningen om att de personer som kommenterar på sociala medier skulle ge uttryck för betydligt mer negativa och hånfulla kommentarer än vad som framkommit i tidigare intervjustudier av attityder till dialekter visade sig alltså inte alls stämma. I själva verket är negativa kommentarer ovanliga, och när de ändå förekommer gäller de oftare skånska än Alices värmländska. Särskilt ofta nämns att dialekten är *underbar*, *härlig* eller *fantastisk*, vilket utifrån en appraisal-analys kan beskrivas som att dialektens kvalitet värderas positivt (jfr Martin & White 2005 s. 56 f.). I några exempel beskrivs dialekten även som *vacker*, även om det är en betydligt ovanligare kommentar. Många ger också uttryck för positiva känslor inför dialekten, dvs. det som inom appraisal beskrivs som positiv affekt (jfr Martin & White 2005 s. 42 ff.); de beskriver hur de *älskar* Alices dialekt och att de blir glada av att höra den. I flera fall används också olika typer av uppgraderande drag som förstärker de positiva värderingarna ytterligare (jfr Martin & White 2005 s. 135 ff.): dels följs positiva kommentarer ofta av positivt laddade emoji av olika slag, dels finns flera exempel på att den som kommenterar själv skriver på dialekt, vilket kan anses uppvärdera dialektens status ytterligare. Till de resurser som Martin och White (2005 s. 37) tar upp som aspekter som förstärker graden av positiv attityd (t.ex. repetition, intensifiering och användningen av superlativer) bör särskilt användningen av emoji kunna ses som ett centralt drag för förstärkning av attityd på sociala medier.

Omdömen om Alices dialekt som innehåller negativa värderingar eller

negativ affekt är, i jämförelse med den stora mängden positiva kommentarer, mycket ovanliga i materialet (endast tre personer beskriver dialekten som ful). Sådana kommentarer omges också ibland av olika nedgraderande drag som tonar ned det negativa omdömet (jfr Martin & White 2005 s. 135 ff.). Bakom uttryck för positiv affekt som *haha* eller emoji'er som visar att den som kommenterar tycker att dialekten är rolig kan man dock i vissa fall misstänka att det kanske främst handlar om att raljera över dialekten.

Det är möjligt att den stora mängden positiva värderingar i materialet i viss mån har att göra med att det är just ett barn som talar dialekt i det här fallet. Andersson (2014 s. 15) förklarar att även om många är skeptiska mot språklig variation finns det ett tydligt undantag när det gäller barnbarns språk, liksom språket hos far- och morföräldrar. Ifråga om dessa grupper menar han att »språklig variation inte bara är tillåten utan till och med till glädje» (Andersson 2014 s. 15). Att det är just värmländska som Alice talar kan också spela roll för den positiva attityd som syns i kommentarerna på sociala medier. Enligt Jansson (2023) har dialekten i Värmland hög status (jfr också Nilsson 2015), och detta förefaller vara fallet också utanför detta landskap (se Bolfek Radovani 2000 s. 98 f., Teinler 2016 s. 236).

I kommentarerna kontrasteras Alices dialekt mot andra dialekter, dels positivt i relation till andra dialekter i Sverige (*bästa dialekten av alla*), dels på olika sätt i relation till skånska (*Fulaste dialekten efter skånska, Värmländska låter bättre än skånska*). Skånska framstår i materialet närmast som ett typexempel på en från standardsvenska avvikande dialekt i Sverige, och skånska beskrivs också som en varietet som många antas tycka illa om och ha svårt att förstå. Denna negativa värdering stämmer väl överens med de attityder till skånska som framkommit i tidigare studier (jfr Loman 1973 s. 40, Andersson 2001 s. 139 f., Bolfek Radovani 2000 s. 98 f., Teinler 2016 s. 236, Nilsson & Nylund Skog 2019 s. 223, Jansson 2023 s. 154).

Också ifråga om ett par andra aspekter på dialekter syns i det analyserade materialet från sociala medier liknande tankar och åsikter som framkommit i tidigare intervjustudier: att tala fint är att tala standardnära (jfr Nilsson & Nylund Skog 2019, Bijvoet & Senter 2021, Jansson 2023) och värmländska liknar norska och är ibland svårt att förstå för utomstående (jfr Nilsson & Nylund Skog 2019, Jansson 2023). Att standardnära språk ses som finare än dialekt utgör enligt Bijvoet och Senter (2021 s. 176) en spridd språkideologisk föreställning i samhället.

En hel del användare beskriver att de skulle vilja höra mer dialekter i media; en annan vanlig kommentar är att man ska vara rädd om dialekterna. I båda fallen rör det sig om affekt av typen önskan (jfr Martin & White 2005 s. 48). Denna önskan om att människor ska vara rädda om dialekterna tyder också på att det finns en upplevelse av att det finns ett hot mot svenska dialekter idag, vilket innebär att dialekter är någonting som man behöver ta hand om och vårda. Bockgård och Nilsson (2011 s. 10) beskriver tanken om att dialekterna är på väg att dö ut som »minst lika gammal som dialektologin själv».

Enligt dessa forskare har idén om att (genuina) dialekter utjämnas så snabbt att de snart är utdöda funnits bland dialektologer åtminstone sedan mitten av 1800-talet (Bockgård & Nilsson 2011 s. 10 f.; jfr också Andersson 2001 s. 62 f., Svahn 2003 s. 508 f.). Detta sätt att se på vad som händer med dialekterna syns också i politiken; i den stora statliga utredningen *Mål i mun* angavs att »det finns behov av ett mer aktivt arbete för dialekternas överlevnad», liksom att det behöver tillskjutas mer resurser för »vidmakthållandet av dagens dialekter», vilka beskrivs som »en hotad del av vårt kulturarv» (Kommittén för svenska språket 2002 s. 178, 180, 306). Här verkar alltså många vanliga språkbrukare, äldre tiders dialektforskare och (vissa) politiker ha samma uppfattning: dialekterna hotas av utplåning och kräver vård för att överleva.

Vidare förekommer i materialet diskussioner om exakt vad som är en dialekt. Är värmländska respektive norrländska en dialekt eller flera, och talar Alice riktig värmländska? Idén om att det finns en *riktig* värmländska, till skillnad från den mer utjämnade varietet som Alice talar, uttrycker en annan spridd språkideologisk uppfattning: språk och språkliga varieteter ses som ting med fasta gränser vilka går att avgränsa från varandra (jfr Josephson 2022 s. 64 ff., Bijvoet 2020 s. 18). Att inte ens talare från samma geografiska område i materialet är överens om var gränsen går mellan olika dialekter är emellertid inte särskilt förvånande, eftersom dialekter kan förstås som kontinuum med flera olika nivåer, från genuin dialekt till regionalt standardspråk, snarare än som avgränsade entiteter. Beroende på vilken del av denna skala man avser kommer man antagligen att föreställa sig att den dialekt man åsyftar täcker in ett större eller mindre geografiskt område.

Trots att de flesta som kommenterar Alices dialekt alltså är positivt inställda till hennes språkbruk antyder samtidigt kommentarerna *Helt rätt att inte skämmas för sin dialekt!* och *Fortsätt med din Goa dialekt* att det finns föreställningar om att dialekttalare skäms för sitt regionalt färgade språk eller att det är ett förväntat beteende att göra det, liksom att en del dialekttalare förlorar dialekten. Några av dem som kommenterar klippen på FB uppger också själva att de inte talar lika dialektalt som de gjort tidigare.

Med tanke på att så många på sociala medier ger uttryck för att de älskar dialekter kan man fundera på varför dialektalt språkbruk ändå minskar i Sverige. Teinler (2016 s. 54) beskriver det som två motsatta rörelser som existerar parallellt: dialekter uppvärderas samtidigt som användandet av dialekt minskar. En möjlig tolkning är att de åsikter som människor ger öppet uttryck för i sociala medier och de (kanske omedvetna) åsikter som de har privat inte helt stämmer överens med varandra. I Danmark har det faktum att pågående dialektutjämning och explicit uttryckta, positiva attityder till geografisk variation drar åt motsatta håll ibland förklarats på detta sätt (Kristiansen 2010). Medan ett standardspråksnära uttal ofta förknippas med status och öppen prestige brukar dialektalt språkbruk anses ge uttryck för solidaritet och därmed ha dold prestige i vissa grupper (se t.ex. Sundgren 2024 s. 58 f.), men i undersökningar som gjorts av omedvetna attityder till dialekt i Danmark

syns inte den här kopplingen till positiva värden som har med solidaritet att göra (Kristiansen 2010). Just sambandet mellan människors attityder till språk å ena sidan och språkförändring å andra sidan är enligt Monka, Maegaard och Pharaos (2023 s. 181 f.) ett underbeforskat område. Dessa forskare betonar vikten av studier av språkförändringar inom vilka också samhällsförändringar och ideologiska förändringar inkluderas i analysen (jfr Nilsson & Nylund Skog 2019 som kanske, åtminstone delvis, kan räknas som en sådan undersökning). Här förefaller det alltså finnas behov av mer forskning!

Avslutningsvis vill jag framhålla att de återkommande kommentarer jag funnit om att dialekter är underbara och härliga inte är åsikter som är begränsade till sociala medier. När Alice gästade TV4:s program *Efter fem* inleddes inslaget med att en av programledarna beskrev hur *det är härligt med folk som har, som kommer in med såhär coola dialekter* och den andra programledaren svarade att *Ja men dialekter gillar jag, alltså gillar jag överlag*. Det slogs också fast att dialekter *speglar hela Sverige*. Alices dialekt omtalades sedan i samma program som *bred, jättehäftig, charmig, underbar och härlig*, och hon uppmanades att aldrig tvätta bort sin värmländska (*Och jag vill bara uppmana till att ja, tvätta aldrig bort den där härliga värmländskan*), vilket kanske kan tolkas som att programledaren, i likhet med de personer som kommenterat Alices dialekt på sociala medier, anser att det finns en risk att hon skulle kunna göra det när hon blir äldre. Den värmländska dialekten blir i tv-inslaget närmast ett exotiskt inslag, där Alice ombeds ge exempel på *härliga uttryck som du kan bjuda på som en, som jag som stockholmare kanske inte riktigt hänger med på*. De positiva värdeorden till trots kan man som tittare få känslan av att det finns ett visst drag av infantilisering i hur dialekten omtalas i programmet. Nilsson och Nylund Skog (2019 s. 223) beskriver hur dialekten av Edsbyborna beskrivs som mysig och charmig, och att det i dessa beskrivningar finns drag av infantilisering, liksom att dialekten inte är förknippad med kulturellt kapital utan ses som »en lugn norrländsk kontrast till den rörliga och globaliserade omvärlden, representerad av söder» (jfr också Monka, Maegaard & Scheuer 2015 s. 97). Det finns liknande tendenser i programledarnas sätt att beskriva Alices språkbruk. Programledarna positionerar tydligt dialekttalare som en grupp människor som är annorlunda än de själva är (*folk som har, som kommer in med såhär coola dialekter*) och medvetenheten om att deras eget språk också bär på spår som avslöjar geografisk hemvist verkar låg. På så sätt blir inslaget ett skapande av ett »vi» (dialektfria) och »de andra» (dialekttalarna). Detta stämmer väl överens med den undersökning *Språktidningen* lät utföra 2023 i vilken personer från Stockholm låg långt över genomsnittet ifråga om hur många som ansåg att de inte har någon dialekt alls (24 % av de tillfrågade, se Svensson 2023). Hur dialekt och dialekttalare beskrivs i svenska medier är någonting som jag tror det skulle vara fruktbart att undersöka närmare.

Litteratur

- Andersson, Lars-Gunnar, 2001: *Fult språk. Svordomar, dialekter och annat ont*. 15. tr. Stockholm.
- 2014: Svensken om svenskan: om synen på variation och förändring. I: M. Bylin, C. Falk & T. Riad (red.), *Studier i svensk språkhistoria* 12. *Variation och förändring*. Stockholm. S. 11–26.
- Bijvoet, Ellen, 2013: Språkattityder. I: E. Sundgren (red.), *Sociolingvistik*. 2 uppl. Stockholm. S. 122–157.
- 2020: *Attityder till spår av andra språk i svenskan. En forskningsöversikt*. (Rapporter från Språkrådet 15.) Stockholm.
- 2024: Språkattityder och språkideologier. I: E. Sundgren (red.), *Sociolingvistik*. 3 uppl. Stockholm. S. 85–109.
- Bijvoet, Ellen & Kari Fraurud, 2015: Folklingvistik. I: S. Boyd & S. Ericsson (red.), *Sociolingvistik i praktiken*. Lund. S. 109–129.
- Bijvoet, Ellen & Karin Senter 2021: Förortsförankrat tal – ett inifrån- och ett utifrånperspektiv. I: *Språk och stil* NF 31: 1, s. 166–200.
- Bockgård, Gustav & Jenny Nilsson, 2011: Dialektologi möter interaktionsforskning. I: G. Bockgård, & J. Nilsson, Jenny (red.), *Interaktionell dialektologi*. Uppsala. S. 7–50.
- Bolfek Radovani, Jasmina, 2000: *Attityder till svenska dialekter – en sociodialektologisk undersökning bland vuxna svenskar*. Uppsala.
- Bruce, Gösta, 2010: *Vår fonetiska geografi: om svenskans accenter, melodi och uttal*. Lund.
- Du Bois, John W., 2007: The stance triangle. I: R. Englebreton (red.), *Stancetaking in Discourse: Subjectivity, evaluation, interaction*. Amsterdam–Philadelphia. S. 139–182.
- Eriksson, Lisa, 2005: ”En kvinna klär sällan i dialekt”. I: *Västerbotten* 1, s. 64–74.
- Europeiska kommissionen, 2021: *Incels: En första undersökning av fenomenet (i EU), dess betydelse och vilka utmaningar det innebär för P/CVE*. Luxemburg.
- Fernquist, Johan, Björn Pelzer, Katie Cohen, Lisa Kaati & Nazar Akrami, 2020: Hope, cope & rope: Incels i digitala miljöer. (FOI Memo: 7040.)
- Finnur Friðriksson, 2008: *Language change vs. stability in conservative language communities: A case study of Icelandic*. (Gothenburg monographs in linguistics 37.) Göteborg.
- Garrett, Peter, 2010: *Attitudes to language*. Cambridge.
- Greggas Bäckström, Anna, 2011: »Ja bare skrivar som e låter«. *En studie av en grupp Närpesungdomars skriftpraktiker på dialekt med fokus på sms*. Umeå.
- Gunnarsdotter Grönberg, Anna, 2004: *Ungdomar och dialekt i Alingsås*. (Acta Universitatis Gothoburgensis. Nordistica Gothoburgensia 27.) Göteborg.
- Hagen Idevall, Karin, 2016: Polariserade politiska debatter om migration. Positioneringar och attityder i tv-sända valdebatter. *Språk och interaktion* 4: 3, s. 65–87.
- Horn, Greta, 2019: Dialektutjämning hos ungdomar i Helsingborgsområdet. En fallstudie av tre fonologiska variabler i fyra nordvästskånska ungdomars talspråk. I: *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 142, s. 181–192.
- Horn, Greta, 2025: *Den unga skånskan. Dialekt och platsanknytning hos gymnasieungdomar i nordvästra Skåne*. (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 48.) Göteborg.

- Idevall Hagren, Karin & Gustav Westberg, 2024: *Kritisk diskursanalys. En språkvetenskaplig introduktion*. Lund.
- Isof, Institutet för språk och folkminnen, 2024: Namnstatistik. [Webbadress: <https://www.isof.se/namn/personnamn/namnstatistik>. Hämtad 2025-04-30.]
- Jansson, Denny, 2023: Dialektala möten i skolmiljö: Gymnasieelever talar om och på dialekt. I: *Nordlyd* 47: 2, s. 149–162. [DOI: <https://doi.org/10.7557/12.7039>.]
- Johansen, Inger, 2005: Språkhaldningar og språkhendingar. I: *Målbryting* 7, s. 61–88. [DOI: <https://doi.org/10.7557/17.4776>.]
- Josephson, Olle, 2022: *Språkpolitik*. 2 uppl. Stockholm.
- Kommittén för svenska språket, 2002: *Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket. Slutbetänkande av Kommittén för svenska språket*. Stockholm.
- Kristiansen, Tore, 2011: Attitudes, ideology and awareness. I: R. Wodak, B. Johnston, & P. Kerswill (red.), *The SAGE Handbook of Sociolinguistics*. Los Angeles. S. 265–278.
- Labov, William, 1963: The Social Motivation of a Sound Change. I: *WORD* 19: 3, s. 273–309. [DOI: 10.1080/00437956.1963.11659799.]
- Liljegren, Nea, 2023: Wilma, 11, är en viral succé med sin breda värmländska: Göt och körv. I: *Nya Wermlands-Tidningen Plus*, 2023-02-06.
- Loman, Bengt, 1973: Miljö och språkförmåga. I: *Svenskläraryrkeförbundet årskrift* 1973, s. 34–60.
- Magnusson Petzell, Erik & Jenny Nilsson, 2015: Svenskt talspråk efter 1800 – huvudlinjer i utvecklingen. I: H. Sandøy (red.), *Talemål etter 1800. Norsk i jamføring med andre nordiske språk*. Oslo. S. 355–379.
- Martin, J. R. & P. R. R. White, 2005: *The language of evaluation. Appraisal in English*. Hampshire–New York.
- Melin Segerpalm, Daniela, 2023: Hon gör dialektsuccé i tv. TV. Wilma, 11, tävlar i Wild kids: Fantastiskt att få höra värmländska i tv. I: *Värmlands Folkblad*, 2023-01-27.
- Monka, Malene, 2013: *Sted og sprogforandring: En undersøgelse af sprogforandring i virkelig tid hos mobile og bofaste informanter fra Odder, Vinderup og Tinglev*. København.
- Monka, Malene, Marie Maegaard & Nicolai Pharaos, 2023: Sprogholdninger i center og periferi. I: *Nordlyd* 47: 2, s. 181–192. [DOI: <https://doi.org/10.7557/12.7099>.]
- Monka, Malene, Marie Maegaard & Jann Scheuer, 2015: Den autentiske dialekttalende – bornholmsk dialekt som vare i turistindustrien. I: F. Gregersen & T. Kristiansen (red.), *Hvad ved vi nu – om danske talesprog?* København. S. 93–106.
- Moreno, Federico, 2019: Min skånska är en del av min identitet. I: *Kvällsposten*, 2019-03-17.
- Niedzielski, Nancy A. & Dennis R. Preston, 2000: *Folk linguistics*. Berlin.
- Nilsson, Jenny, 2015: Stabilitet och förändring i norra Värmland – dialekten i Torsbyområdet 1940-tal och 2010-tal. *Folkmålsstudier* 53, s. 167–198.
- Nilsson, Jenny & Susanne Nylund Skog, 2019: Dialekter, platser och identiteter: Språk- och kulturvetenskapliga förklaringar till språklig förändring och stabilitet i Torsby och Edsbyn. I: *Språk och stil* NF 29, s. 203–232. [DOI: <https://doi.org/10.33063/diva-399810>.]

- Nord, Andreas, 2008: *Trädgårdsboken som text 1643–2005*. (Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in Scandinavian Philology. New Series 47.) Stockholm.
- Nordberg, Bengt, 1985: *Det mångskiftande språket. Om variation i nusvenskan*. Malmö.
- Palmén, Helena, 2014: *Identitet i samspråk. Kodväxling till standardvarietet som risk och resurs i östnyländska samtal på dialekt*. (Nordica Helsingiensia 34. Dialektforskning 4.) Helsingfors.
- Preston, Dennis R., 1993: The uses of folk linguistics. I: *International Journal of Applied Linguistics* 3: 2, s. 181–259.
- Preston, Dennis R., 2002: What is folk linguistics? I: *Målbrytning* 6, s. 13–23. [DOI: <https://doi.org/10.7557/17.4751>.]
- Ranelid, Björn, 2019: Jag talar skånska – och det finns ingen riktig rikssvenska. I: *Expressen*, 2019-03-15.
- Seim, Inger Margrethe Hvenekilde, 2005: Språkholdninger og undersøkelser av dem. I: *Målbrytning* 7, s. 45–59. [DOI: <https://doi.org/10.7557/17.4775>.]
- Stjernholm, Katrine, 2013: *Stedet velger ikke lenger deg, du velger et sted. Tre artikler om språk i Oslo*. Oslo.
- Sundgren, Eva, 2002: Återbesök i Eskilstuna. En undersökning av morfologisk variation och förändring i nutida talspråk. Uppsala.
- 2019: Individuell språklig variation och förändring – sex informanter inspelade 1967, 1996 och 2018. I: *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 142, s. 141–169.
- 2024: Språklig variation och förändring. I: E. Sundgren (red.), *Sociolingvistik*. Tredje upplagan. Stockholm. S. 54–84.
- Svahn, Margareta, 2003: Dialektbegreppet – ett diskussionsinlägg. I: G. Akselberg, A.M. Bødal & H. Sandøy (red.): *Nordisk dialektologi*. Oslo: Novus. S. 503–513.
- Svahn, Margareta & Nilsson, Jenny, 2014: *Dialektutjämning i Västsverige*. Uppsala.
- Svahn, Margareta, 2020: Språkliga varieteter bland ungdomar i Skövde. I: *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 143, s. 121–175.
- Svensson, Anders, 2023: Sverige älskar dialekter. I: *Språktidningen*. Publicerad 2023-10-31.
- Thelander, Mats, 2009: Svenskt standardspråk som begrepp och fenomen. I: *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* 27: 1, s. 179–198.
- Teinler, Jannie, 2016: *Dialekt där den nästan inte finns. En folklingvistisk studie av dialektens sociala betydelse i ett standardspråksnära område*. (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.) Uppsala.
- TV4 Efter fem, 2023-01-30. [Webbadress: <https://www.tv4play.se/klipp/7264b8228550a8aaef23/video-wild-kids-wilma-hyllas-for-sin-breda-varmlandska-valdigt-manga-som-kommer-fram>. Hämtad 2024-08-27].
- Vangsnes, Øystein A., 2019: Dialekt i sosiale medium – det norske perspektivet. I: *Språk i Norden* 2019, s. 94–109.
- Wingstedt, Maria, 1998: *Language ideologies and minority language policies in Sweden: historical and contemporary perspectives*. Stockholm.